

نقش واسطه‌ای اهمال کاری تحصیلی در رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در دانش‌آموزان دوره اول متوسطه

حمیده پاک مهر^{۱*}، ریحانه درویشی لردی^۲

۱. دکتری برنامه ریزی درسی، گروه علوم تربیتی، دانشگاه بین‌المللی امام رضا، مشهد، ایران. (نویسنده مسئول)

۲. کارشناسی ارشد تحقیقات آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بافق.

پذیرش: ۲۱ بهمن ۱۴۰۱

دریافت: ۳۰ آبان ۱۴۰۱

The Mediating Role of Academic Procrastination in the Relationship Between Early Maladaptive Schemas and the use of Virtual Social Networks in High School Students

Hamideh Pakmehr¹, Reyhane Darvishi Lardi²

1. Ph. D in Curriculum studies, Department of Educational Science, Imam Reza International University, Mashhad, Iran.
2. Master of Educational Research, Islamic Azad University, Bafaq branch

Received: 21 Nov 2022

Accepted: 10 Feb 2023

Abstract

The aim of present study was to investigate the Mediating role of academic procrastination in the relationship between early maladaptive schemas and the use of virtual social networks in high school students on bafgh city. This study was descriptive and correlational. The statistical population of this study consisted of all 773 female high school students in Bafgh in the academic year 2021-2022, 240 were available online and as a sample of the study. To collect data, the virtual social networks questionnaire of eidizadeh and ahmadi baloutaki (2018), the short form of the young and brown schema questionnaire (2003) and the tuckman academic procrastination questionnaire (2006) were used. Data were analyzed using Pearson correlation coefficient tests and path analysis in SPSS-22 and AMOS 24 software. The results showed that there was a positive and significant relationship between all components of early maladaptive schemas and academic procrastination with the use of virtual social networks. And the results of path analysis also showed that the model fit well with corrections and academic procrastination plays a mediating role in the relationship between Cuts and rejections, other orientation, excessive ringing and inhibition and restricted restrictions with the use of The subjects had virtual social networks. According to the obtained findings, it can be said that early maladaptive schemas and academic procrastination play an important role in the use of students' virtual social networks; therefore, with appropriate training, early maladaptive schemas and procrastination in students should be reduced to have positive consequences on the proper use of students' virtual social networks.

Keywords

Virtual Social Networks, Early Maladaptive Schemas, Academic Procrastination.

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش واسطه‌ای اهمال کاری تحصیلی در رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در دانش‌آموزان دوره اول متوسطه شهرستان بافق انجام گرفت. این پژوهش توصیفی و از نوع همبستگی بود که جامعه آماری آن را تمامی دانش‌آموزان دختر دوره اول متوسطه شهرستان بافق به تعداد ۷۷۳ نفر در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ تشکیل داد که از بین آنها تعداد ۲۴۰ نفر به صورت در دسترس انتخاب شدند و به پرسشنامه شبکه‌های اجتماعی مجازی عیدی زاده و احمدی بلوکی (۱۳۹۶)، فرم کوتاه پرسشنامه طرحواره یانگ و براون (۲۰۰۳) و پرسشنامه اهمال کاری تحصیلی تاکمن (۲۰۰۶) به صورت الکترونیکی پاسخ دادند. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آزمون‌های ضریب همبستگی پیرسون و روش تحلیل مسیر در نرم‌افزار SPSS-24 و ایموس ۲۴ انجام شد. نتایج نشان داد که ارتباط مثبت و معنی داری بین همه مولفه‌های طرحواره‌های ناسازگار اولیه و اهمال کاری تحصیلی با میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی وجود دارد ($p < 0.01$). مدل با تصحیحاتی برازش مناسبی پیدا کرد و اهمال کاری تحصیلی نقش واسطه‌ای در رابطه بین مولفه‌های بریدگی و طرد، دیگر جهت مندی، گوش به زنگی بیش از حد و بازداری و محدودیت‌های مختل با میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی آزمودنی‌ها داشت. براساس یافته‌های به دست آمده لازم است با آموزش‌های مناسب، طرحواره‌های ناسازگار اولیه و اهمال کاری را در دانش‌آموزان کاهش داد تا پیامدهای مثبتی در میزان استفاده مناسب از شبکه‌های اجتماعی مجازی دانش‌آموزان داشته‌باشد.

واژه‌های کلیدی

شبکه‌های اجتماعی مجازی، طرحواره‌های ناسازگار اولیه، اهمال کاری تحصیلی.

مقدمه

(کاستیل، پورت، مارسزیک و اشمیدهزر^{۱۲}، ۲۰۰۷). علی‌رغم اینکه نقش طرحواره‌های ناسازگار اولیه با طیف وسیعی از اختلالات نشان داده شده است (کالوت، لورو و هانکین^{۱۳}، ۲۰۱۳). از آنجا که طرحواره‌ها، بنیادهای شناختی فرد را تشکیل داده و رفتارهای فرد را شکل می‌دهند، می‌توان بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه به‌عنوان بخش زیرین و سخت شناخت‌های افراد که اغلب در دوره‌های تحولی رشد شکل گرفته‌اند، با رفتارهای ناسازگارانه در مقاطع بعدی رشد افراد (مانند استفاده بیش از حد نرمال از شبکه‌های اجتماعی) رابطه برقرار نمود (قدیمی، کرمی و یزدان‌بخش، ۱۳۹۳). شبکه‌های اجتماعی مجازی، از جمله پدیده‌های جدیدی است که بر اثر ادغام فناوری‌های مختلف ارتباطی در سال‌های اخیر شکل گرفته است. این شبکه‌ها با عضوگیری‌های رایگان از کاربران توانسته‌اند در جریان سازی‌های مختلف تأثیرگذار باشند و بستری شده‌اند که افراد، گروه‌ها و سازمان‌ها، در آن‌ها پیرامون یک یا چند ویژگی مشترک گرد هم می‌آیند و اطلاعات و محتوای خود را با یکدیگر به اشتراک می‌گذارند (بورگاتی، ایوریت و جوهانسون^{۱۴}، ۲۰۱۸). شبکه‌های اجتماعی در ایران نیز در حال گسترش روزافزون به‌خصوص در بین نوجوانان و جوانان هستند و به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم بر بسیاری از مسائل این افراد تأثیر گذاشته است (مجردی، اسلامی و جمال، ۱۳۹۳). از پیامدهای فضای مجازی و استفاده متناوب از آن، تأثیر آن بر مهارت‌های اجتماعی افراد در تدارک فراغت‌های گروهی، تفریحات و بازی‌های غیرمجازی است، همچنین مجاورت طولانی‌مدت با فضای مجازی می‌تواند به فرهنگ‌پذیری یک‌طرفه و تأثیرپذیری افراطی از هنجارها و ارزش‌ها در عرصه‌های مختلف ارتباطی و اجتماعی انجامیده و با تقویت جهان‌وطنی، تعلقات ملی و سنتی کاربران را تحت تأثیر قرار می‌دهد (اسکات^{۱۵}، ۲۰۱۷). در رابطه با گرایش نوجوانان و دانش‌آموزان به استفاده از شبکه‌های مجازی دلایل مختلفی ذکر شده است، از جمله جذابیت این شبکه‌ها، دریافت اطلاعات و اخبار، دوستی‌ها و همچنین مسائل روان‌شناختی نظیر احساس تنهایی و کنجکاوی (خجیر، ۱۳۹۷). از سوی دیگر بعضی از نظریه‌پردازان اعتقاد دارند که علت وابستگی به شبکه‌های اجتماعی مجازی و اینترنت، برخی از ویژگی‌هایی است که فرد

یکی از اصلی‌ترین سازه‌های زیربنایی رفتار انسان، طرحواره‌های ناسازگار اولیه^۱ هستند. طرحواره‌های ناسازگار اولیه، باورهای زیر بنایی و پیش‌فرض‌های افراد در مورد خود و دیگران هستند که پردازش اطلاعات بیرونی را به مسیری ناکارآمد منحرف می‌کنند؛ بنابراین، روابط بین فردی و ادراک از خود را تحت تأثیر قرار می‌دهند (تیم^۲، ۲۰۱۱). این طرحواره‌ها، موجب سوگیری در تفسیرهای فرد از رویدادها شده و این سوگیری‌ها خود را به‌صورت نگرش‌های تحریف‌شده، گمانه‌های نادرست، اهداف و چشم‌داشت‌های غیرواقع‌بینانه نشان می‌دهند (نوردال، هولت و هاوگام^۳، ۲۰۰۵). طرحواره‌های ناسازگار اولیه معمولاً بی‌قیدوشرط هستند و بر همین مبنا انعطاف‌ناپذیرند. اساساً طرحواره‌های ناسازگار اولیه بازنمایی‌های معتبری از تجارب ناخوشایند دوره کودکی هستند و با توجه به اینکه این طرحواره‌ها در دوران اولیه زندگی ایجاد می‌شوند، آن‌ها غیرعادی و انکارناپذیر هستند و اغلب خودانگاره و دیدگاه خود درباره دنیا را مشخص می‌کنند (یانگ و کلسکو و یشار^۴، ۲۰۰۳).

در یک تقسیم‌بندی، طرحواره‌های ناسازگار اولیه به ۵ حوزه کلی تقسیم‌بندی شده است (یانگ و برون^۵، ۲۰۰۳)؛ اولین حوزه طرد و بریدگی^۶ است که نشان‌دهنده عدم احساس امنیت و برقراری ارتباط رضایت‌بخش با دیگران می‌باشد. دومین حوزه، عملکرد و خودگردانی مختل^۷ بوده که شامل توقع فرد از خود و پیرامونش برای رسیدن به استقلال و عملکرد موفقیت‌آمیز می‌شود. سومین حوزه، محدودیت‌های مختل^۸ است که طرحواره‌های آن، نقص در عملکرد مسئولانه و محدودیت‌های فردی برای نیل به اهداف بلندمدت را نشان می‌دهد (این تا و کیو^۹، ۲۰۱۴). چهارمین حوزه، دیگر جهت‌مندی^{۱۰} بوده که نمایانگر نادیده گرفتن خود و تن دادن افراطی به خواسته‌های دیگران است و پنجمین حوزه، گوش به زنگی^{۱۱} بیش از حد و بازداری است. افراد دارای این طرحواره‌ها، انتظارات درونی، قواعد و رفتار اخلاقی سخت‌گیرانه و انعطاف‌ناپذیر دارند

^۱ . Early maladaptive schemas

^۲ . Thimm

^۳ . Nordahl, Holthe and Haugum

^۴ . Young, Klosko & Weishaar

^۵ . Brown

^۶ . Disconnection and Rejection

^۷ . Impaired Autonomy and Performance

^۸ . Impaired limits

^۹ . Lin, Tov & Qiu

^{۱۰} . Otherdirectedness

^{۱۱} . Overvigilance/Inhibition

^{۱۲} . Castille, Prout, Marczyk, & Shmidheiser

^{۱۳} . Calvete, Orue & Hankin

^{۱۴} . Borgatti, Everett & Johnson

^{۱۵} . Scott

به‌همراه دارد (پاول، باکر و کوکران^۶، ۲۰۱۲). اگرچه ممکن است پیامدهای منفی این عادت در زندگی روزمره نباشد؛ اما زیان‌های برخاسته از شیوع این رفتار در بین افراد و گروه‌های مختلف مهم و قابل‌ملاحظه است و همین امر ضرورت جلوگیری از چنین رفتاری را نمایان می‌سازد (بیوتل^۷ و همکاران، ۲۰۱۶). اهمال کاری تحصیلی در دانش‌آموزان نیز اهمیت فراوانی دارد و عاملی تعیین‌کننده در پیشرفت تحصیلی و موفقیت محسوب می‌شود (کیم و سیو^۸، ۲۰۱۶). تحقیقات نشان داده که اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی تأثیر منفی نیز بر عملکرد تحصیلی دارد و آثار زیان‌آور آن را آشکار ساخته‌اند. برای مثال، نتیجه پژوهش جعفری ندرآبادی (۱۳۹۷) نشان داد، زمان زیاد استفاده از اینترنت باعث مشکلات درسی و کم شدن نمرات دانش‌آموزان و دانشجویان می‌شود. نتایج پژوهش سلیمانی، فرازاده ابرقوئی و فرخ (۱۳۹۴) نیز نشان داد که بین استفاده مفرط از تلفن همراه و اهمال کاری تحصیلی در بین دانشجویان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. علاوه بر این، در پژوهش سلیمانی، سعدی پور و اسد زاده (۱۳۹۵) نتایج بیانگر آن بود که میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی با اهمال کاری و احساس تنهایی رابطه مستقیم و با سلامت روان رابطه منفی داشت.

همان‌گونه که اشاره گردید؛ به نظر می‌رسد دو مورد از متغیرهای تأثیرگذار بر میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی، طرحواره‌های ناسازگار اولیه و اهمال کاری تحصیلی است. با این حال، این مطالعات بسیار محدود می‌باشد و همان تعداد محدود نیز، بیشتر در بین دانشجویان و جوانان انجام گرفته است و در بین دانش‌آموزان و خصوصاً دانش‌آموزان شهرستان، پژوهشی انجام نگرفته است، همچنین همه بررسی به‌صورت روابط ساده بودند و هیچ‌کدام نقش واسطه‌ای متغیرها را با هم بررسی نکرده بودند، با وجود اینکه تأثیرات این شبکه‌ها بر روی نوجوانان و دانش‌آموزان بیشتر از سایر اقشار به نظر می‌رسد و همچنین با توجه به اهمیت موضوع و خلأ پژوهشی که وجود دارد؛ این پژوهش به بررسی پاسخ به این سؤال انجام گرفته است که آیا اهمال کاری تحصیلی در رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی نقش واسطه‌ای دارد؟

را مستعد ابتلا به اعتیاد به این شبکه‌ها می‌کند (آمیچایی - هامبورگر و وینتزکی^۱، ۲۰۱۰). بنابراین بررسی این ویژگی‌ها اهمیت فراوانی دارد.

با این حال تاکنون پژوهش‌های اندکی به بررسی رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه با میزان استفاده از شبکه‌های مجازی انجام گرفته است. در یک پژوهش نتایج نشان داد که دانشجویان معتاد به اینترنت طرحواره‌های ناسازگار اولیه بیشتری در مقایسه با دانشجویان غیر معتاد به اینترنت داشتند (بهشتیان، ۱۳۹۲). نتایج پژوهش موسوی، گرجی، روحانی و صمیمی (۱۴۰۰) نشان دادند که طرحواره‌های ناسازگار اولیه قادر به پیش بینی اهمال کاری تحصیلی دانش‌آموزان بودند. نتایج پژوهش فغان پور (۱۳۹۹) نیز نشان داد که طرحواره‌های ناسازگار اولیه با اعتیاد به شبکه‌های موبایلی ارتباط دارند. نتایج پژوهش کریمی ربانی و مؤمنی (۱۳۹۶) نشان داد که بین استفاده از تعدادی از شبکه‌های اجتماعی مجازی با طرحواره‌های ناسازگار اولیه رابطه مثبت وجود داشت. قدیمی، کرمی و یزدان‌بخش (۱۳۹۳) نشان دادند که طرحواره‌های ناسازگار اولیه قادر به پیش‌بینی میزان اعتیاد به اینترنت هستند.

اما همواره در ارتباط بین متغیرها، متغیرهایی دیگری نیز هستند که می‌توانند شدت روابط را تحت تأثیر قرار دهند، یکی از متغیرهای که به نظر می‌رسد در رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی تأثیرگذار باشد، اهمال کاری تحصیلی^۲ است. اهمال کاری به‌معنای سهل‌انگاری و به تعویق انداختن کارهاست (کروس و فروند^۳، ۲۰۱۴). بالکیس و دو را^۴ (۲۰۱۶) اهمال کاری را به‌عنوان فروگذاری از انجام وظایف و مسئولیت‌ها در یک شکل و اندازه و زمان به‌موقع و مورد انتظار، علی‌رغم اجتناب‌پذیر بودن و توانایی فرد برای انجام آن کار، تعریف می‌کنند؛ در واقع اهمال کاری، شامل تأخیر عمدی در کارهایی است که فرد قصد انجام آن را دارد، درحالی‌که از پیامدهای منفی آن اطلاع دارد و در اکثر موقعیت‌ها منجر به نارضایتی از عملکرد می‌شود (استیل^۵، ۲۰۰۷).

اهمال کاری به‌عنوان یک عادت رفتاری در نظر گرفته می‌شود که آمار فراوانی در جوامع مختلف دارد و از روند رو به رشدی برخوردار است. اهمال کاری با تأخیر انجام دادن کار یا مسئولیت توأم است و بر این اساس پیامدهای ناخوشایندی و نامطلوبی

^۱ . Amichai-Hamburger & Vinitzky

^۲ . procrastination

^۳ . Krause & Freund

^۴ . Balkis & Dura

^۵ . Steel

^۶ . Paul, Baker & Cochran

^۷ . Beutel

^۸ . Kim & Seo

روش

پژوهش حاضر توصیفی- از نوع همبستگی بود. جامعه آماری این پژوهش را تمامی دانش‌آموزان دختر دوره اول متوسطه شهرستان بافق به تعداد ۷۷۳ نفر در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰ تشکیل داد. حجم نمونه با استفاده از جدول کرجسی و مورگان، حداقل ۲۷۷ نفر برآورده شد. با توجه به بیماری کووید ۱۹ و به تبع آن مجازی بودن اکثر مدارس و عدم امکان حضور فیزیکی برای تکمیل پرسشنامه‌ها، پژوهشگر با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس و با کمک فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی فضای اینترنتی، پرسشنامه‌ها را به صورت اینترنتی در اختیار آزمودنی‌های پژوهش قرار داد و در نهایت تعداد ۲۴۰ نفر به عنوان حجم نمونه از طریق لینک به پرسشنامه‌های پژوهش پاسخ دادند و پاسخ این پرسشنامه‌ها به ایمیل محقق ارسال شد. ملاک‌های ورود به پژوهش عبارت بودند از: دانش آموزد دختر اول متوسطه، تمایل داوطلبانه و آگاهانه برای تکمیل پرسشنامه‌ها. ملاک‌های خروج نیز عدم برآوردن هر یک از ملاک‌های ورودی بود.

ابزار پژوهش

الف: پرسشنامه استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی: در این پژوهش برای سنجش میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی از پرسشنامه عیدی زاده و احمدی بلوطکی (۱۳۹۶) استفاده شد. این پرسشنامه مشتمل بر ۲۰ گویه است که میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی را می‌سنجد. نمره گذاری این پرسشنامه براساس طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای از کاملاً مخالفم (۱) تا کاملاً موافقم (۵) انجام می‌گیرد. حداقل نمره در این پرسشنامه ۲۰ و حداکثر نمره ۱۰۰ می‌باشد. نمره بالاتر از ۳۶ در این پرسشنامه به منزله استفاده زیاد از شبکه‌های اجتماعی مجازی و نمره پایین‌تر از ۳۰ نشان‌دهنده استفاده کم از شبکه‌های مجازی می‌باشد. روایی محتوایی این پرسشنامه به تایید کارشناسان و متخصصان رسیده و پایایی آن بر روی نمونه ۳۰ نفری از دانشجویان ۰/۸۱ به دست آمد که نشان از پایایی پرسشنامه دارد (عیدی زاده و بلوطکی، ۱۳۹۶). همچنین در پژوهش حاضر میزان پایایی پرسشنامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ برابر با ۰/۹۲ بود.

ب) پرسشنامه‌ی طرحواره یانگ (فرم کوتاه): فرم

کوتاه پرسشنامه‌ی طرحواره یانگ^۱ توسط یانگ و براون (۲۰۰۳) برای اندازه‌گیری طرحواره‌های ناسازگار اولیه ساخته شده است. شکل کوتاه پرسشنامه نیز برای اندازه‌گیری ۱۵ طرحواره ناسازگار اولیه بر اساس فرم اصلی تهیه شده است. هر گویه بر روی یک مقیاس ۵ درجه‌ای (کاملاً غلط، تقریباً غلط، کمی درست، تقریباً درست، کاملاً درست) نمره‌گذاری می‌شود. در این پرسشنامه، نمره بالا نشان دهنده طرحواره‌های ناسازگار اولیه است. بارانف، اویی، چو و کان^۲ (۲۰۰۶) در بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی این پرسشنامه‌ی در دو گروه استرالیایی و کره‌ای، آلفای کرونباخ را ۰/۹۴ (گروه کره‌ای) و ۰/۹۶ (گروه استرالیایی) گزارش کردند. در ایران نیز ذوالفقاری، فاتحی‌فر و عابدی (۱۳۸۷) فرم کوتاه پرسشنامه را اجرا و روایی آن را تایید کردند. در پژوهش آن‌ها ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۹۴ برای حوزه‌ی بریدگی-طرده (۰/۹۱)، حوزه‌ی خودگردانی و عملکرد مختل (۰/۹۰)، حوزه‌ی محدودیت‌های مختل (۰/۷۳)، حوزه‌ی دیگر جهت‌مندی (۰/۶۷) و حوزه‌ی گوش به زنگی بیش از حد و بازداری (۰/۷۸) به دست آمد. در پژوهش حاضر نیز میزان آلفای کرونباخ کل پرسشنامه برابر با ۰/۹۷ بود.

ج) مقیاس گرایش اهمال‌کاری: مقیاس گرایش اهمال‌کاری^۳ مقیاسی ۱۶ آیتمی است که در سال ۱۹۹۱ توسط تاکمن برای ارزیابی میزان گرایش دانشجویان به اهمال‌کاری تحصیلی طراحی شده و جنبه‌های اختصاصی اهمال‌کاری در عرصه‌های تحصیلی و انجام امور آموزشی را مورد سنجش قرار می‌دهد. روش نمره‌گذاری آن به صورت مقیاس چهار درجه‌ای از کاملاً مخالفم با امتیاز ۱، مخالفم با امتیاز ۲، موافقم با امتیاز ۳ و کاملاً موافقم با امتیاز ۴ صورت می‌گیرد. نمره بالاتر از ۳۰ در مقیاس نشانگر اهمال‌کاری می‌باشد. تاکمن در بررسی عوامل مکنون این پرسشنامه، معین کرده است که یک عامل اختصاصی اهمال‌کاری تحصیلی را مورد ارزیابی قرار می‌دهد و سوالات آزمون قادر است ۰/۶۹ واریانس اهمال‌کاری

۱. Young Schema Questionnaire-Short Form

۲. Baranoff, Oei, Cho & Kwon

۳. Academic Procrastination Orientation Questionnaire (APOQ)

علاوه بر این شرکت کنندگان در سه پایه تحصیلی اول، دوم و سوم متوسطه مشغول به تحصیل بودند که فراوانی پایه اول تحصیلی برابر با ۷۵ نفر، فراوانی پایه دوم تحصیلی برابر با ۱۰۵ نفر و فراوانی پایه سوم برابر با ۶۰ نفر بود. در ادامه شاخص‌های توصیفی نمرات شرکت کنندگان در متغیرهای پژوهش ارائه می‌شود.

در جدول ۱ شاخص‌های توصیفی متغیرها شامل میانگین، انحراف استاندارد، چولگی و کشیدگی ارائه شده‌اند. کلاین^۲ (۲۰۱۵) پیشنهاد می‌کند که در مدل یابی علی، توزیع متغیرها باید نرمال باشد. او پیشنهاد می‌کند که قدر مطلق چولگی و کشیدگی متغیرها به ترتیب نباید از ۳ و ۱۰ بیشتر باشد. با توجه به جدول شماره ۱ قدر مطلق چولگی و کشیدگی تمامی متغیرها کمتر از یک می‌باشد. بنابراین این پیش فرض مدل یابی علی یعنی نرمال بودن تک متغیری برقرار است. در جدول شماره ۲ ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش ارائه شده‌اند.

تحصیلی را پوشش دهد. همچنین هاوول و واتسون^۱ (۲۰۰۷) رابطه معناداری بین نمرات مقیاس اهمال کاری و ارزیابی‌های رفتاری اهمال کار گزارش داده‌اند. روایی و پایایی پرسشنامه مذکور در ایران نیز مورد بررسی قرار گرفته است؛ در پژوهشی توسط مطیعی و همکاران (۱۳۹۱) بر روی ۲۱۱ نفر از دانشجویان ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه ۰/۷۲ گزارش شده است. در این پژوهش نیز میزان پایایی پرسشنامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ برابر با ۰/۷۴ بود. همچنین در این پژوهش میزان پایایی پرسشنامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ برابر با ۰/۹۷ بود.

یافته‌ها

شرکت کنندگان این پژوهش شامل ۲۴۰ نفر بودند که میانگین و انحراف معیار سنی آنها به ترتیب برابر با ۱۳/۸۵ و ۱/۰۲ بود؛

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی	۵۹/۷۲	۱۴/۹۹	۰/۱۷	-۰/۵۳
اهمال کاری تحصیلی	۳۸/۳۹	۶/۳۵	۰/۲۷	-۰/۰۸
بریدگی و طرد	۶۹/۷۹	۲۶/۴۴	۰/۷۱	-۰/۳۶
خودگردانی و عملکرد مختل	۴۵/۵۸	۱۹/۵۲	۰/۹۷	۰/۴۸
دیگر جهت مندی	۲۶/۰۶	۹/۷۰	۰/۹۴	۰/۲۰
گوش به زنگی بیش از حد	۳۳/۱۴	۱۰/۰۴	۰/۲۴	۰/۰۵
محدودیت‌های مختل	۲۹/۲۰	۹/۱۴	۰/۳۳	-۰/۱۶
طرحواره های ناسازگار اولیه کل	۲۰۳/۷۹	۶۵/۷۳	۰/۸۶	۰/۳۰

^۲ . Kline

^۱ . Howell & Watson

در جدول شماره ۲، ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش ارائه شده‌اند. با توجه به این جدول رابطه بین اهمال کاری تحصیلی و همه حوزه‌های طرحواره‌های ناسازگار اولیه با میزان

جدول ۲. ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
۱. استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی	۱							
۲. اهمال کاری تحصیلی	۰/۶۳**	۱						
۳. بریدگی و طرد	۰/۴۹**	۰/۵۰**	۱					
۴. خودگردانی و عملکرد مختل	۰/۲۰**	۰/۴۶**	۰/۷۷**	۱				
۵. دیگر جهت مندی	۰/۳۰**	۰/۳۴**	۰/۸۳**	۰/۷۳**	۱			
۶. گوش به زنگی بیش از حد	۰/۵۲**	۰/۳۱**	۰/۶۴**	۰/۴۲**	۰/۶۸**	۱		
۷. محدودیت‌های مختل	۰/۵۵**	۰/۶۲**	۰/۷۱**	۰/۶۶**	۰/۶۹**	۰/۶۶**	۱	
۸. طرحواره‌های ناسازگار اولیه کل	۰/۶۶**	۰/۵۲**	۰/۹۵**	۰/۸۷**	۰/۹۰**	۰/۷۳**	۰/۸۲**	۱

**= P < ۰/۰۰۱

شامل موارد زیر هستند: X^2/df که مقادیر ۱ تا ۵ قابل پذیرش هستند، شاخص نیکویی برازش^۳ (GFI)، شاخص نیکویی برازش تعدیل شده (AGFI) و شاخص برازش تطبیقی^۴ (CFI) که مقادیر بیشتر از ۰/۹۰ نشانگر برازش مناسب الگوی هستند، شاخص برازش ایجاز^۵ (PNFI)، شاخص شاخص برازش فزاینده^۶ (IFI) که مقادیر بیشتر از ۰/۶ نشانگر برازش مناسب الگوی هستند و شاخص برازش بهنجار^۷ (NFI) مقادیر بالای ۰/۹۰ این شاخص نشان‌دهنده برازش مطلوب و مقدار یک نشانگر برازش کامل است؛ همچنین ریشه میانگین مجذورات تقریب (RMSEA) بین ۰ تا ۰/۰۵ (بیانگر برازش خوب) و یا ۰/۰۵ تا ۰/۱۰ (بیانگر برازش قابل قبول) باشد. در جدول ۳ این شاخص‌ها گزارش شده‌اند.

از روش بیشینه احتمال برای آزمون الگوی نظری پژوهش و برازش آن با داده‌های گردآوری شده استفاده شد. استفاده از این روش نیازمند نرمال بودن چند متغیره متغیرها می‌باشد. در پژوهش برای بررسی نرمال بودن چند متغیره از ضریب کشیدگی استاندارد شده مردیا^۱ استفاده شد. این عدد در پژوهش حاضر ۳/۸۰ به دست آمد که کمتر از عدد ۶۳ می‌باشد که از طریق فرمول $(p+2)$ محاسبه شده است. در این فرمول p مساوی است با تعداد متغیرهای مشاهده شده که در این پژوهش ۷ می‌باشد (تو و نویس، ۲۰۱۲) لازم به ذکر است که از نرم‌افزار ایموس نسخه ۲۴ برای تجزیه تحلیل داده‌ها استفاده شد.

برای بررسی برازش مدل از شاخص‌هایی که گیفن، اشتراپ و بودرئو^۲ (۲۰۰۰) مطرح نموده‌اند استفاده شد. این شاخص‌ها

^۳. Goodness of Fit Index

^۴. Comparative Fit Index

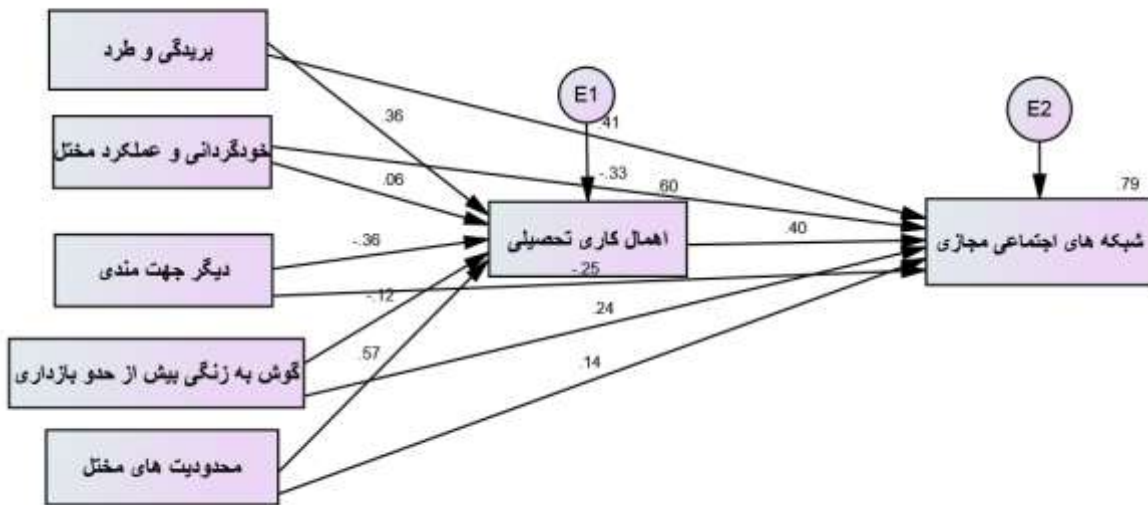
^۵. Parsimony Fit Index

^۶. Incremental Fit Index

^۷. Normal fit Index

^۱. Mardia's normalized multivariate kurtosis value

^۲. Gefen, Straub & Boudreau

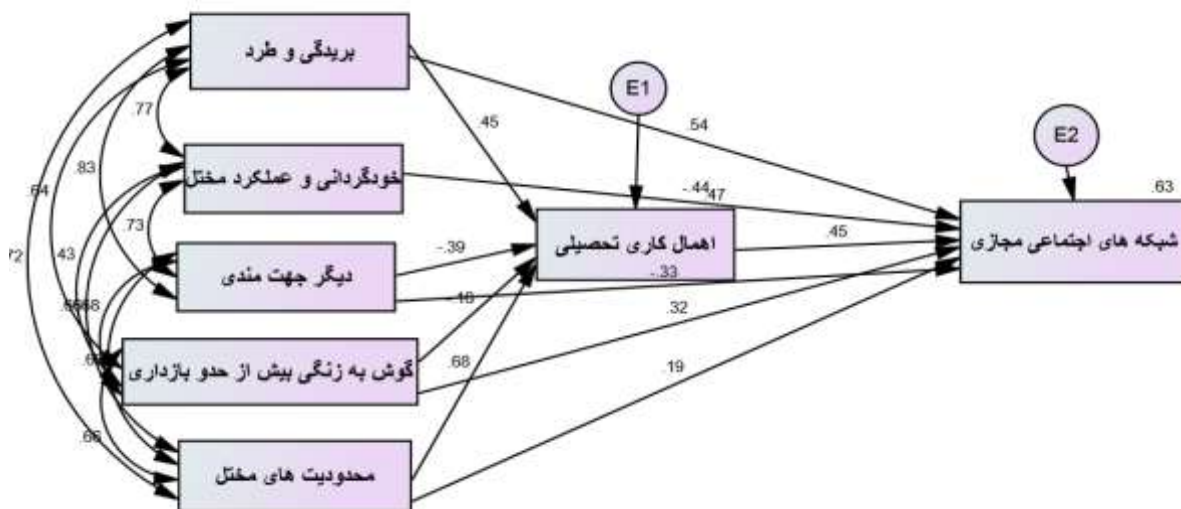
شکل ۱. مدل اولیه پژوهش

جدول ۳. شاخص های نیکویی برازش الگوی آزمون شده پژوهش

RMSEA	NFI	IFI	PNFI	CFI	AGFI	GFI	X ² /df
۰/۶۱	۰/۲۹	۰/۲۹	۰/۱۴	۰/۲۹	۰/۶۰	۰/۴۲	۹۲/۲۸

نرم افزار ایموس ارائه داده است، تعدیل‌هایی در مدل انجام گرفت و مسیرهای غیر معنادار و نامناسب از مدل حذف گردید و مجدد تحلیل انجام گرفت. که در شکل ۲ مدل آزمون شده و جدول ۴ شاخص‌های برازش مدل اصلاح شده ارائه شده است.

با توجه به شکل ۱ و جدول ۳ همه شاخص‌های ارائه شده نشان دهنده برازش نیافتن مدل براساس مقادیر ارائه شده توسط گیفن و همکاران (۲۰۰۰) گیفن می‌باشد؛ بنابراین مدل پژوهش برازش مناسبی ندارد؛ با توجه به این مسئله براساس پیشنهادهایی که

شکل ۲. مدل نهایی پژوهش

جدول ۴. شاخص های نیکویی برازش الگوی آزمون شده پژوهش

RMSEA	NFI	IFI	PNFI	CFI	AGFI	GFI	X ² /df
۰/۰۰۱	۰/۹۹	۱	۰/۰۴	۱	۰/۹۷	۰/۹۹	۰/۶۳

مستقیم خودگردانی و عملکرد مختل بر اهمال کاری تحصیلی حذف گردیده است.

در جدول ۵ اثرات مستقیم، غیرمستقیم، کل و واریانس تبیین شده متغیرها گزارش شده است.

براساس نتایج مندرج در جدول ۴، همه شاخص ارائه شده، بیشتر از مقدار ارائه شده توسط گیفن و همکاران (۲۰۰۰) می باشد و بر این اساس می توان نتیجه گرفت که مدل اصلاح شده پژوهش از برازش مناسبی برخوردار است. در مدل اصلاح شده، مسیر

جدول ۵. اثرات مستقیم، غیرمستقیم، کل و واریانس تبیین شده متغیرها

متغیرها	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم	اثر کل	واریانس تبیین شده
به روی شبکه های اجتماعی مجازی از:				۰/۶۳
اهمال کاری تحصیلی	۰/۴۵**	-	۰/۴۵**	
بریدگی و طرد	۰/۵۴**	۰/۲۱**	۰/۷۴**	
خودگردانی و عملکرد مختل	-۰/۴۴**	-	-۰/۴۴**	
دیگر جهت مندی	-۰/۳۳**	-۰/۱۸**	-۰/۵۰**	
گوش به زنگی بیش از حد و بازداری	۰/۳۱**	-۰/۰۷*	۰/۲۴**	
محدودیت های مختل	۰/۱۹**	۰/۳۱**	۰/۴۹**	
به روی اهمال کاری تحصیلی از:				۰/۴۷
بریدگی و طرد	۰/۴۵**	-	۰/۴۵**	
خودگردانی و عملکرد مختل	-	-	-	
دیگر جهت مندی	-۰/۳۹**	-	-۰/۳۹**	
گوش به زنگی بیش از حد و بازداری	-۰/۱۶*	-	-۰/۱۶*	
محدودیت های مختل	۰/۶۸**	-	۰/۶۸**	

* = $P < / 0.05$, ** = $P < / 0.01$

این حال نتایج نشان داد که خودگردانی و عملکرد مختل اثر مستقیم معناداری بر اهمال کاری تحصیلی ندارد ($P > / 0.05$). نتایج اثرات غیر مستقیم نیز نشان داد که بریدگی و طرد و محدودیت های مختل اثر غیر مستقیم مثبت و معنادار بر میزان استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی آزمودنی ها داشته است ($P < / 0.01$)؛ همچنین مولفه دیگر جهت مندی و گوش به زنگی بیش از حد و بازداری اثر غیر مستقیم منفی و معنادار بر میزان استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی آزمودنی ها داشته است ($P < / 0.05$)؛ با توجه به اینکه این اثرات از طریق اهمال کاری تحصیلی اعمال می شود، می توان نتیجه گرفت که اهمال کاری تحصیلی نقش واسطه ای در رابطه بین مولفه های بریدگی و طرد، دیگر جهت مندی، گوش به زنگی بیش از حد و بازداری و محدودیت های مختل با میزان استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی آزمودنی ها دارد. با این حال نتایج نشان که خودگردانی و عملکرد مختل اثر غیر مستقیم معناداری بر میزان استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی ندارد ($P > / 0.05$).

نتایج به صورت کلی نشان می دهد که که اهمال کاری تحصیلی در رابطه بین طرحواره های ناسازگار اولیه (بریدگی و طرد، خودگردانی و عملکرد مختل، دیگر جهت مندی، گوش به زنگی

با توجه به جدول شماره ۵، اثر مستقیم اهمال کاری تحصیلی بر میزان استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی (۰/۴۵) در سطح ۰/۰۱ مثبت و معنی دار است. اثر مستقیم بریدگی و طرد بر میزان استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی (۰/۵۴) در سطح ۰/۰۱ مثبت و معنی دار است. اثر مستقیم خودگردانی و عملکرد مختل بر میزان استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی (۰/۴۴) در سطح ۰/۰۱ منفی و معنی دار است. اثر مستقیم دیگر جهت مندی بر میزان استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی (۰/۳۳) در سطح ۰/۰۱ منفی و معنی دار است. اثر مستقیم گوش به زنگی بیش از حد و بازداری بر میزان استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی (۰/۳۳) در سطح ۰/۰۱ مثبت و معنی دار است. اثر مستقیم گوش به زنگی بیش از حد و بازداری بر میزان استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی (۰/۱۹) در سطح ۰/۰۱ مثبت و معنی دار است. همچنین اثر مستقیم بریدگی و طرد بر اهمال کاری تحصیلی (۰/۴۵) در سطح ۰/۰۱ منفی و معنی دار است. اثر مستقیم دیگر جهت مندی بر اهمال کاری تحصیلی (۰/۳۹) در سطح ۰/۰۱ منفی و معنی دار است. اثر گوش به زنگی بیش از حد و بازداری بر اهمال کاری تحصیلی (۰/۱۶) در سطح ۰/۰۵ منفی و معنی دار است. همچنین اثر محدودیت های مختل بر اهمال کاری تحصیلی (۰/۶۸) در سطح ۰/۰۱ مثبت و معنی دار است. با

بیش از حد و بازداری) و میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی

مجازی دانش‌آموزان نقش واسطه‌ای دارد.

نتیجه گیری و بحث

هدف از انجام این پژوهش بررسی نقش واسطه‌ای اهمال کاری تحصیلی در رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در دانش‌آموزان دوره اول متوسطه شهرستان بافق بود. نتایج تجزیه و تحلیل داده نشان داد که اولاً رابطه مثبت و معنی داری بین اهمال کاری تحصیلی و همه مولفه‌های طرحواره‌های ناسازگار اولیه با میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی وجود داشت. همچنین نتایج بیانگر آن بود اهمال کاری تحصیلی در رابطه بین همه طرحواره‌های ناسازگار اولیه (به‌غیر از مولفه خودگردانی و عملکرد مختل) و میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی نقش واسطه‌ای داشت. نتایج جزئی‌تر نشان داد که مولفه بریدگی و طرد و محدودیت‌های مختل اثر غیر مستقیم مثبت و معنادار بر میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی آزمودنی‌ها و مولفه دیگر جهت مندی و گوش به زنگی بیش از حد و بازداری اثر غیر مستقیم منفی و معنادار بر میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی آزمودنی‌ها داشته است؛ همه این اثرات از طریق اهمال کاری تحصیلی وارد می‌شد.

نتایج این پژوهش با یافته‌های پژوهش سید موسوی و همکاران (۱۴۰۰)، فغان پور (۱۳۹۹)، کریمی ربانی و مؤمنی (۱۳۹۶)، سعدی پور (۱۳۹۶)؛ این و همکاران (۲۰۱۴)، آمیچایی - هامبورگر و همکاران (۲۰۱۰)، پاول و همکاران (۲۰۱۲) و کارپینسکی^۱ و همکاران (۲۰۱۳) همسو است و بیان‌کننده نقش واسطه‌ای اهمال کاری تحصیلی در رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی می‌باشد.

در تبیین این یافته می‌توان گفت؛ افراد دارای طرحواره‌های خانواده طرد و بریدگی بیشتر تمایل به استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی پیدا کنند، زیرا در این شبکه‌ها تبادلات هیجانی صورت می‌گیرد، اعتماد به نفس فردی و کاری فرد چندان مورد آزمون - قضاوت واقع نمی‌شود و فرد چون خود را قادر به انجام دادن کاری به‌طور مستقل نمی‌بیند در گروه‌های مجازی می‌تواند کنش و فعالیتی را دنبال کند، بنابراین وجود رابطه مثبت و معنادار میان طرحواره‌های این حوزه با استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی دور از انتظار نیست (کریمی ربانی و مؤمنی، ۱۳۹۶). به نظر می‌رسد که در فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی مجازی افراد و کاربران دارای طرحواره‌های این حوزه

به دلیل کم رنگ شدن مرزهای درونی و سایر ویژگی‌های یاد شده از طرحواره‌های حوزه محدودیت‌های مختل، رغبت، فرصت و موقعیتی مناسب برای عضویت و استفاده بیشتر از شبکه‌های اجتماعی داشته‌باشند. از سویی هم در رابطه میان طرحواره طرد و بریدگی با استفاده از شبکه‌های اجتماعی، باید گفت که ویژگی اصلی افراد دارای طرحواره‌های طرد و بریدگی، نداشتن پایگاه ایمنی درونی و وحشت از دست دادن روابط صمیمی است، به همین دلیل این افراد این کمبود را با حضور در روابط مجازی جبران می‌کنند. زمانی که طرحواره‌ای فعال می‌شود، تبدیل به اتاق فرمان افکار خود آیند منفی می‌شود، بنابراین احتمال بیشتری دارد که افراد دارای طرحواره‌های ناسازگار با ویژگی‌های یاد شده به عضویت شبکه‌های اجتماعی در آمده و استفاده بیشتری از آن نمایند (بهشتیان، ۱۳۹۲). همچنین افراد با طرحواره‌های ناسازگار اولیه بالاتر ضعف بیشتری در روابط بین فردی دارند (فغان پور، ۱۳۹۹)، که این امر می‌تواند عاملی در جهت گرایش بیشتر افراد برای استفاده از شبکه‌های اجتماعی باشد. از جهت افرادی که طرحواره‌هایشان در حوزه دیگر جهت مندی شامل اطاعت، ایثار از خودگذشتگی و پذیرش جویی / جلب توجه قرار می‌گیرند، تمرکز افراطی بر تمایلات، احساسات و پاسخ‌های دیگران دارند، به‌گونه‌ای که نیازهای خودشان را نادیده می‌گیرند. این کار به‌منظور دریافت عشق و پذیرش، تداوم ارتباط با دیگران با اجتناب از انتقام و تلافی و توجه افراطی ولی داوطلبانه به رفع نیازهای دیگران حتی اگر به قیمت از دست دادن منافع خود شخص باشد، صورت می‌گیرد. از این رو انتظار می‌رود که این افراد بیشتر جذب و عضو شبکه‌های اجتماعی مجازی شوند و از آن استفاده کنند، زیرا شبکه‌های اجتماعی نیاز آنها را شامل پذیرش متمایل بودن بر پاسخ‌های دیگران تأکید بیش از حد بر تایید و تصدیق شدن از سوی دیگران، تاحدی برآورده می‌کنند.

همچنین در تبیین رابطه بین اهمال کاری تحصیلی با میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی می‌توان گفت؛ در واقع شبکه‌های اجتماعی با درگیر کردن افراد می‌توانند انگیزه‌های قوی و پاداش‌های فوری‌تری از قبیل دوست‌یابی، تایید گرفتن، دریافت اطلاعات و مطالب جذاب و متنوع‌تر، به مخاطبان خود ارائه دهند که باعث می‌گردد اعمالی با انگیزش کمتر نظیر درس خواندن مورد تعلل و اهمال کاری قرار گیرند. علاوه بر این، استفاده مفرط از این شبکه‌ها منجر به افزایش اعتیاد به این نرم‌افزارها در دانش‌آموزان می‌شود که منجر به میل شدید و غیر

^۱ . Karpinski

آنها می‌شوند، خصوصاً در جهت استفاده از شبکه‌های مجازی که بر اساس این افراد اهمال کاری بیشتری را تجربه می‌کنند و اهمال کاری بیشتر، استفاده از شبکه‌های اجتماعی بیشتر را نیز به همراه دارد. از سوی دیگر اهمال کاری یک خصلت و ویژگی شخصیتی است که فرد اهمال کار توانایی مدیریت زمان را ندارد. دانش‌آموزانی که مدیریت زمان‌بندی دارند یا به عبارت بهتر، وقت شناس نیستند، اهمال کاری بیشتری را نشان می‌دهند. همچنین افرادی که وابستگی زیادی به اینترنت دارند در مدیریت زمان نیز مشکل دارند، چون با اختصاص بیشتر زمان خود به فضای اینترنت، دیگر وقت کافی برای انجام فعالیت‌های درسی، کاری، ورزشی و حتی خواب ندارند. وابستگی افراد به اینترنت با پیامدهای منفی در زمینه تحصیل، شکست در درس، مشروط بودن، کمبود انگیزه برای تحصیل، اختصاص وقت کم و کم‌توجهی به درس، از دست دادن علاقه به شرکت در درس همراه است. که همه این موارد با طرحواره‌های ناسازگار اولیه نیز مرتبط هستند. همچنین افرادی که دارای طرحواره‌های ناسازگار اولیه هستند ارتباط محدودتری با سایر افراد برقرار می‌کنند که این امر منجر به افزایش اهمال کاری در آنان می‌شود و افزایش اهمال کاری نیز می‌تواند عاملی در جهت افزایش استفاده از فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی مجازی باشد.

در مجموع نتایج پژوهش نشان داد که طرحواره‌های ناسازگار اولیه و اهمال کاری تحصیلی از عوامل مهم میزان استفاده دانش‌آموزان از شبکه‌های اجتماعی مجازی هستند و بر این اساس باید برنامه ریزی‌های مناسبی در این زمینه انجام گیرد؛ علی‌رغم نتایج کاربردی که از این پژوهش قابل استنباط است، به علت محدودیت‌هایی نظیر استفاده از پرسشنامه‌های خود گزارش دهی در جمع‌آوری داده‌ها و همچنین استفاده از نمونه مرتبط به یک جامعه و همچنین جمع‌آوری داده‌ها به صورت اینترنتی، باید در تعمیم نتایج احتیاط کرد. با توجه به این موارد پیشنهاد می‌شود که با تعداد نمونه آماری بیشتر و همچنین استفاده از ترکیب روش‌های کمی و کیفی پژوهش حاضر تکرار شود؛ علاوه بر این پیشنهاد می‌شود که در برنامه‌ریزی‌های مربوط به استفاده مؤثر دانش‌آموزان از شبکه‌های اجتماعی تمرکز بیشتری به نقش طرحواره‌های ناسازگار اولیه و اهمال کاری تحصیلی داشت.

سپاس‌گزاری

بدین‌وسیله نویسندگان از تمامی شرکت‌کننده‌ها در این پژوهش صمیمانه تشکر و قدردانی می‌کند.

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

قابل کنترل در عدم استفاده از تلفن همراه می‌گردد که این امر منجر به افزایش اهمال کاری می‌شود.

از جهت دیگر به علت اینکه به واسطه بیماری کرونا بسیاری از دانش‌آموزان به جای حضور فیزیکی در کلاس درس، در خانه حضور دارند و بیشتر کلاس‌ها به صورت مجازی برگزار می‌شود یا نیمه تعطیل هستند، باعث شده‌است که اولاً بسیاری از دانش‌آموزان اوقات فراغت بیشتری را داشته‌باشند و از جهت دیگر به علت اجباری، نظیر: شرکت در کلاس‌های مجازی و گروه‌های مجازی مرتبط با آن، دانش‌آموزان خواسته یا ناخواسته بیشتر با تلفن‌های هوشمند و شبکه‌های اجتماعی در ارتباط باشند که این امر باعث افزایش میزان استفاده از این شبکه‌ها و افزایش احتمال اهمال کاری در این افراد شده‌است. همچنین روابط اجتماعی کمتر و ارتباط کمتر با دوستان به علت محدودیت‌هایی نظیر کرونا، باعث شده‌است که دانش‌آموزان فرصت بیشتری برای حضور در فضای مجازی در مقایسه با فضای واقعی داشته‌باشند که این امر تبعاتی نظیر اهمال کاری تحصیلی را نیز به همراه داشته است. علاوه بر این، رابطه بین اهمال کاری تحصیلی با میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی رابطه‌ای دو سویه است و افزایش اهمال کاری تحصیلی نیز می‌تواند خود عاملی در جهت افزایش میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی باشد.

به عبارتی دیگر در تبیین نقش واسطه‌ای اهمال کاری تحصیلی در رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و شبکه‌های اجتماعی مجازی می‌توان این‌گونه ادعا کرد که طرحواره‌های ناسازگار اولیه منجر به ایجاد باورهای ناکارآمد و اشتباه در مورد رویدادها و زندگی می‌شوند؛ این باورهای ناکارآمد منجر به ایجاد رفتارهای مقابله‌ای اشتباه و اجتناب نظیر اهمال کاری تحصیلی می‌شود و اهمال کاری تحصیلی نیز می‌تواند باعث افزایش میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی گردد. علاوه بر این، نتایج نشان داد که طرحواره‌های ناسازگار اولیه به صورت مستقیم نیز می‌توانند بر میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی اثرگذار باشند. در این پژوهش نتایج نشان داد که مولفه بریدگی و طرد و محدودیت‌های مختل باعث افزایش اهمال کاری تحصیلی می‌شوند، در واقع می‌توان گفت که به هر میزان افراد حس بریدگی و طرد را احساس کنند و از جهت دیگر محدودیت‌های مختلی داشته‌باشند، بیشتر حالات درون‌گرایی پیدا می‌کنند که این امر باعث افزایش اهمال کاری می‌شود و از جهت دیگر افزایش اهمال کاری منجر به افزایش استفاده از شبکه‌های اجتماعی می‌گردد. از جهت دیگر افرادی که دارای طرحواره جهت مندی و گوش به زنگی بیش از حد و بازداری هستند خیلی زود در معرض محرک‌های قرار می‌گیرند و جذب

مشارکت نویسندگان

تمام نویسندگان در طراحی، اجرا و نگارش همه بخش‌های پژوهش حاضر مشارکت داشتند.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

در جریان اجرای این پژوهش و تهیه مقاله کلیه قوانین کشوری و اصول اخلاق حرفه‌ای مرتبط با پژوهش رعایت شده‌است.

حامی مالی

کلیه هزینه‌های پژوهش حاضر توسط نویسنده مقاله تأمین شده‌است.

منابع

- بهشتیان، محمد. (۱۳۹۲). مقایسه طرحواره‌های ناسازگار اولیه دانش‌آموزان دختر معنادار به اینترنت و غیر معنادار. *پژوهش‌نامه زنان*، ۴(۲)، ۶۱-۷۱.
- جعفری ندرآبادی، معصومه (۱۳۹۷). بررسی رابطه بین میزان وابستگی به فضای مجازی با کارکرد خانواده و عملکرد تحصیلی در دانش‌آموزان. *جامعه‌شناسی آموزش و پرورش*، ۸(۸)، ۳۰-۴۵.
- خجیر، یوسف. (۱۳۹۷). آسیب شناسی استفاده از شبکه‌های اجتماعی و نرم افزارهای تلفن همراه در خانواده‌های ایرانی. *فصلنامه شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده*، ۲۰(۷۷): ۱۳۷-۱۰۹.
- ذوالفقاری، مریم؛ فاتحی‌زاده، مریم و عابدی، محمدرضا. (۱۳۸۷). تعیین رابطه بین طرحواره های ناسازگار اولیه با ابعاد صمیمیت زناشویی زوجین شهر اصفهان. *فصلنامه خانواده پژوهی*، ۴(۳)، ۲۴۱-۲۷۳.
- سعدی پور، اسماعیل. (۱۳۹۶). رابطه بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی با روابط با همسالان و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان. *پژوهش‌های ارتباطی*، ۲۴(۹۱)، ۱۷۵-۲۰۲.
- سلیمانی، مجید؛ سعدی پور، اسماعیل و اسدزاده، حسن. (۱۳۹۵). رابطه بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی تلفن همراه با اهمال کاری تحصیلی، احساس تنهایی و سلامت روان دانش‌آموزان. *فصلنامه فناوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی*، ۶(۴)، ۱۲۷-۱۴۴.
- سلیمانی، مجید؛ فراخزاد ابرقویی و فرخ، ارز. (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین استفاده مفرط از تلفن همراه و اهمال کاری تحصیلی در دانشجویان. اولین کنفرانس بین المللی روانشناسی و علوم تربیتی، شیراز.
- سید موسوی، مهری؛ گرجی، معصومه؛ روحانی، نیره السادات و صمیمی، زبیر. (۱۴۰۰). نقش راهبردهای تنظیم شناختی هیجان و طرحواره‌های ناسازگار اولیه در میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در دانش‌آموزان دختر. *فصلنامه علمی- پژوهشی خانواده و پژوهش*، ۱۸(۱)، ۶۹-۸۶.
- عیدی زاده، رضا و احمدی بلوطکی، محمد. (۱۳۹۶). مطالعه رابطه تکنولوژی ارتباطی با سبک زندگی دانشجویان رشته‌های علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات تهران. *مطالعات جامعه‌شناسی*، ۱۰(۳۵)، ۱۳۹-۱۲۵.
- فغان پور گنجی، محمد. (۱۳۹۹). نقش واسطه‌ای طرحواره‌های ناسازگار اولیه در رابطه سبک‌های دل‌بستگی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مبتنی بر موبایل در دانشجویان. *پیشرفت‌های نوین در علوم رفتاری*، ۳(۲۲)، ۱۸-۳۷.
- کریمی ربانی، مهدیه و مؤمنی، فرشته. (۱۳۹۶). طرحواره های ناسازگار اولیه و میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در دانشجویان. *مجله روانشناسی معاصر*، ۱۲، ۱۴۲۶-۱۴۲۲.
- مجردی، وحید؛ اسلامی، علی و جمال، سعید. (۱۳۹۳). بررسی وضعیت استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بین دانشجویان استان خراسان شمالی. *فصلنامه دانش انتظامی خراسان شمالی*، ۱(۴)، ۸۵-۹۹.
- مطیعی، حورا؛ حیدری، محمود؛ و مصادقی، منصوره السادات. (۱۳۹۱). پیش‌بینی اهمال کاری براساس خودتنظیمی در دانش‌آموزان پایه اول دبیرستان‌های تهران، *روانشناسی تربیتی*، ۸(۲۴)، ۷۰-۴۹.

Amichai-Hamburger, Y & Vinitzky, G. (2010). Social network use and personality. *Computers in human behavior*, 26(6), 1289-1295.

Balkis, M & Duru, E. (2016). Procrastination, self-regulation failure, academic life satisfaction, and affective well-being: underregulation or misregulation form. *European Journal of Psychology of Education*, 31(3), 439-459.

Baranoff, J. Oei, T. P. Cho, S. H & Kwon, S. M. (2006). Factor structure and internal consistency of the Young Schema Questionnaire (Short Form) in Korean and Australian samples. *Journal of Affective Disorders*, 93(1-3), 133-140.

Beutel, M. E. Klein, E. M. Aufenanger, S. Brähler, E. Dreier, M. Müller, K. W & Wölfling, K. (2016). Procrastination, distress and life satisfaction across the age range-a

- German representative community study. *PloS one*, 11(2), e0148054.
- Borgatti, S. P. Everett, M. G & Johnson, J. C. (2018). *Analyzing social networks*. Sage.
- Calvete, E. Orue, I. Hankin, B.L. (2013). Early Maladaptive Schemas and Social Anxiety in Adolescents: The Mediating Role of Anxious Automatic Thoughts. *Journal of Anxiety Disorders*, 26: 278-288.
- Castille, K. Prout, M. Marczyk, G & Shmidheiser, M. (2007). The early maladaptive schemas of self-mutilators: Implications for therapy. *Journal of Cognitive Psychotherapy*, 21(1), 58-67.
- Frangos, C. C. Fragkos, K. C & Kiohos, A. (2010). Internet addiction among Greek university students: Demographic associations with the phenomenon, using the Greek version of Young's Internet Addiction Test. *International Journal of Economic Sciences and Applied Research*, 3(1), 49-74.
- Gefen, D. Straub, D & Boudreau, M. C. (2000). Structural equation modeling and regression: Guidelines for research practice. *Communications of the association for information systems*, 4(1), 7.
- Howell, A. J & Watson, D. C. (2007). Procrastination: Associations with achievement goal orientation and learning strategies. *Personality and Individual Differences*, 43(1), 167-178.
- Karpinski, A. C. Kirschner, P. A. Ozer, I. Mellott, J. A & Ochwo, P. (2013). An exploration of social networking site use, multitasking, and academic performance among United States and European university students. *Computers in Human Behavior*, 29(3), 1182-1192.
- Kim, K. R & Seo, E. H. (2015). The relationship between procrastination and academic performance: A meta-analysis. *Personality and Individual Differences*, 82, 26-33.
- Kline, R. B. (2015). *Principles and practice of structural equation modeling*. Guilford Publications
- Krause, K & Freund, A. M. (2014). Delay or procrastination—A comparison of self-report and behavioral measures of procrastination and their impact on affective well-being. *Personality and Individual Differences*, 63, 75-80.
- Lin, H. Tov, W & Qiu, L. (2014). Emotional disclosure on social networking sites: The role of network structure and psychological needs. *Computers in Human Behavior*, 41, 342-350.
- Nordahl, H.M. Holthe, H. Haugum, J.A. (2005). Early maladaptive schemas in patients with or without personality disorders: does schema modification predict symptomatic relief? *Clinical Psychology Psychotherapy*, 12(2):142-149.
- Paul, J. A. Baker, H. M & Cochran, J. D. (2012). Effect of online social networking on student academic performance. *Computers in Human Behavior*, 28(6), 2117-2127.
- Scott, J. (2017). *Social network analysis*. Sage.
- Steel, P. (2007). The nature of procrastination: A meta-analytic and theoretical review of quintessential self-regulatory failure. *Psychological bulletin*, 133(1), 65-94.
- Thimm, J. C. (2011). Incremental validity of maladaptive schemas over five-factor model facets in the prediction of personality disorder symptoms. *Personality and Individual Differences*, 50, 777-782.
- Tuckman, B. W. (1991). The development and concurrent validity of the procrastination scale. *Educational and psychological measurement*, 51(2), 473-480.
- Young, J. E. Brown, G. (2003). The young schema questionnaire: Short form. Available at: <http://www.schematherapy.com>.
- Young, J. E. Klosko, J. S & Weishaar, M. E. (2003). *Schema therapy: A practitioner's guide*. Guilford Press.

COPYRIGHTS

© 2023 by the authors. Licensee PNU, Tehran, Iran. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY4.0) (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>)

